

Бібліотечна довідка

203 РОКИ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКО

ЗМІСТ

	Стор.
1. Тарас Шевченко — розповідь про дитинство та життя письменника.....	2
2. Дитинство Т.Г. Шевченко.....	2
3. Юність Тараса.....	3
4. Творчі роки поета та художника Т.Г. Шевченко.....	3
5. Тарас Шевченко — художник слова та пензля.....	4
6. Тарас Григорович Шевченко — співець українського народу. Виховна година.....	6
7. Афоризми Тараса Шевченка.....	11
8. Цікаві факти про БЕЗСМЕРТНИЙ «КОБЗАР».....	12
9. Ключові слова.....	12

Тарас Шевченко

(1814—1861)

*Благословенна най буде година,
І тая хата, і село
Що Україні принесло
З великих найбільшого сина.
Благословенна!*

Богдан Лепкий

1. Тарас Шевченко — розповідь про дитинство та життя письменника

Великий український письменник Тарас Шевченко народився в невеличкому селі Моринці, що на Черкащині у 1814 році в бідній селянській родині. Сім'я Шевченків була кріпаками у великого магната та сенатора В. Енгельгардта.

Крім маленького Тараса в сім'ї Григорія Шевченка було ще два брата та чотири сестри. Але дітлахи цієї великої родини дуже швидко осиротіли. Тарасу було всього дев'ять років, коли померла його мати, а в дванадцять років у майбутнього поета помер і батько.

2. Дитинство Т.Г. Шевченко

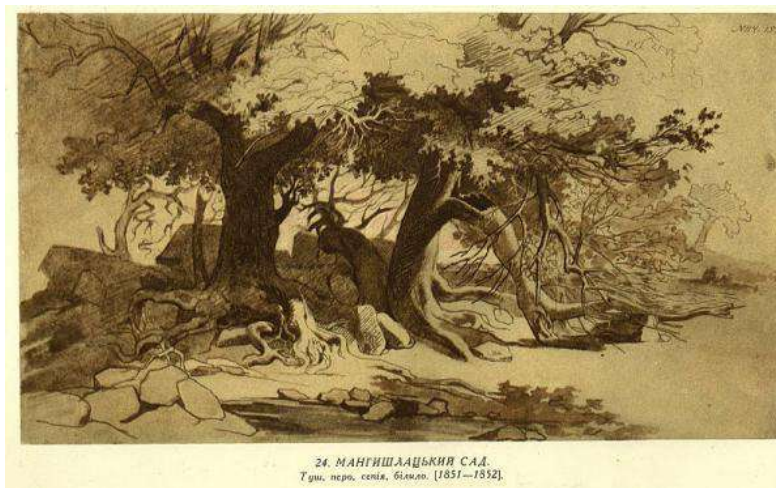
Дитинство юного Тараса пройшло у селах Моринці та Кирилівка. З самого раннього дитинства у майбутнього письменника була велика жага до малювання. Свій малярський талант він залишав повсюди, де тільки було можна – і на стінах, і на дверях, і на воротах. Спочатку Тарас Шевченко для своїх малюнків використовував вугілля, потім крейду, а коли, навчаючись у школі, зміг придбати папір та олівець, то пристрасть до малювання ще більше зросла.

У восьмирічному віці хлопчик, щоб навчитися грамоті, поступає на навчання до місцевого вчителя-дяка. Але шкільне навчання дитині було не до вподоби, і він тікає в село Лисянку, а потім в Тарасівню до дяка-маляра, сподіваючись пізнати всі таємниці малярства. Але дяк не визнав талант до малювання у юного Шевченка, визнавши його не здатним до цього мистецтва

3. Юність Тараса

В свої неповні шістнадцять років юнак потрапляє на службу до поміщика Енгельгардта в ролі кухарчука, а згодом і козачка. Але на відміну від дяка, поміщик помічає пристрасть Тараса до малювання і вирішує віддати свого кріпака на навчання до Віленського університету. У Вільні Тарас Шевченко на протязі півтора року навчався у знаменитого портретиста Яна Рустема.

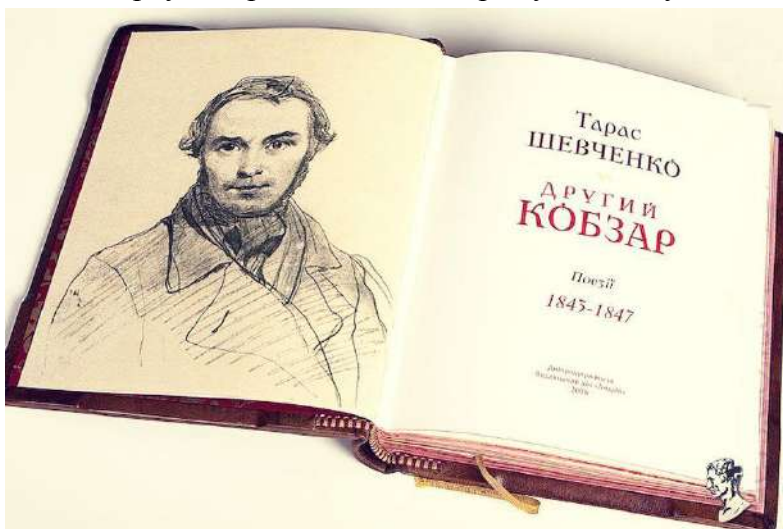

Переїжджаючи до Санкт-Петербургу, поміщик бере з собою і Тараса та направляє його на навчання цехового майстра В. Ширяєва. Нарешті доля посміхнулася Тарасу Шевченку, і він не тільки почав займатися цікавою справою, відвідувати Ермітаж та змальовувати статуї в Літньому саду, а й познайомився з такими видатними діячами, як К. Брюллов та В. Жуковський.

4. Творчі роки поета та художника Т.Г. Шевченко

Коли Шевченкові було двадцять чотири роки, його друзі вирішили подарувати талановитому митцю волю та викупити його з кріпацтва. Одержавши кошти від продажу своєї картини, К. Брюллов віддає їх Енгельгарду, і Тарас Шевченко отримує свободу.

Після одержання свободи Шевченко з завзяттям береться за вивчення наук та вступає до Петербурзької академії мистецтва. В цей час, також за сприянням друзів, Т.Г. Шевченко видає в світ свою першу книгу віршів під назвою «Кобзар». Вихід цього збірника став справжнім вибухом. Поезія Шевченка зачаровувала своєю виразністю, простотою, вона зароджувала натхнення та пробуджувала прагнення до волі, виховувала патріотизм та національну гідність.

І якщо людське суспільство було у захваті від талановитого митця, то для царського уряду Шевченко ніс небезпеку. Йому заборонили писати і малювати та на довгих десять років заслали у солдати.

Але незважаючи на короткий життєвий шлях, Тарас Шевченко вніс великий вклад в розвиток національної літератури та мистецтва. За роки свого життя митець написав велику кількість різних творів, він є автором понад тисячі художніх робіт, пейзажів, портретів.

Особливе місце серед видань автора посідає його книжка «Буквар», яку він написав для дітей бідних верств населення. Ця читанка стала першою демократичною книжкою в Україні та продавалася лише за три копійки, що її мали змогу купити найбідніші.

Багато ще різних підручників для школярів мріяв написати Тарас Шевченко, але передчасна смерть поета не дала змоги здійснити ці плани.

У 1861 році 10 травня Т.Г. Шевченка не стало. Його було поховано в Петербурзі на Смоленському кладовищі. Але згодом поета перепоховали там, де він сам заповів. Зараз могила видатного українського поета, письменника та творчої людини знаходиться над Дніпром біля Канева.

5. Тарас Шевченко — художник слова та пензля

Тарас Шевченко — відомий у світі, в першу чергу, як митець слова. Однак це аж ніяк не забирає його слави, як художника. Та найперше його постать можна окреслити як борця, який став символом української нації. У його творчості поезія і живопис тісно пов'язані між собою. Свого часу відомий художник Леонардо да Вінчі стверджував, що «малярство – це німа поезія, а поезія – промовисте малярство». Природа щедро наділила кріпацького сина не лише поетичним даром, а й талантом художника, які ніколи не зраджували йому, навіть у години страждань і тяжкої неволі. Для Шевченка живопис став потребою, вираженням його творчого духу.

Тарас Шевченко, як художник, займає чільне місце в українському образотворчому мистецтві. Він став першим художником, який проклав новий реалістичний напрям, і став основоположником критичного реалізму в українському мистецтві. Тарас Григорович був одним з найталановитіших майстрів офорту того часу та прекрасно володів всіма відомими тоді засобами графічного зображення.

Шевченка без перебільшення можна назвати геніальним художником. У його картинах відбилася вся глибина і самотність його особистості. Це прекрасно, що нині ми повертаємо собі національну самосвідомість під знаком Шевченка. Бо він був гуманістом та інтернаціоналістом, не мав ані краплини національної зарозумілості чи упередженості проти інших народів; любив Україну, за неї стояв непохитно, і себе віддав не тому, що хотів її підняти над іншими народами, а тому що хотів бачити її рівною з іншими у сім'ї світовій — «сім'ї вольній, новій».

З його біографії ми знаємо, що з 1838 по 1845 рік Шевченко навчався в Петербурзькій Академії мистецтв, виявивши неабиякі здібності у живописі маслом, аквареллю, малюнку олівцем. Коли його ім'я вже здобуло певної слави, меценат Григорій Тарновський купує його картину «Катерина», поклавши початок своїй українській колекції.

У 1843–1844 роках Шевченко працює над серією офортів «Мальовнича Україна», самостійно вивчаючи техніку гравіювання. Повернувшись у 1845 році після закінчення Академії в Україну, Шевченко працював художником в Археографічній комісії аж до свого арешту. На засланні поетові забороняли писати та малювати, але завдяки допомозі та сприянню місцевої прогресивно налаштованої інтелігенції він зміг протягом усіх десяти років напівлегально займатися творчістю. Останні роки життя Тараса Григоровича, вже після звільнення, були відзначені найбільшими досягненнями не

тільки в поезії, але й у живописі та графіці. У вересні 1860 року Академія мистецтв удостоїла Шевченка звання академіка гравюри.

Живопис посідає неабияке місце в житті Тараса Шевченка. Художник ставився до образотворчого мистецтва з глибокою щирістю, воно приносило йому розраду в гіркі хвилини його життя. Зараз його роботи, крім автобіографічного, мають ще й історичне та етнографічне значення. Прекрасно виконані малюнки окреслюють художні смаки та прагнення Шевченка, і є немовби паралеллю до його віршів, служачи ілюстраціями до життя поета.

Життєвість, реалізм, енергетика, талант і велич видно в живописних творах художника. Його історична спадщина налічує десятки полотен, які зберігаються у Національному музеї Тараса Шевченка. У його фондах є цінні експонати, що належать руці майстра, а це близько двохсот робіт: портрети, пейзажі, жанрові роботи в техніці акварелі, сепії, офорту, масляного живопису.

Джерело: <http://yaremche.org/news/956>

6. Тарас Григорович Шевченко — співець українського народу. Виховна година

Тема. Тарас Григорович Шевченко – співець українського народу.

Мета: розширити знання учнів про життя і творчість Т.Г. Шевченка, вчити відчувати красу рідної мови, її мелодійність у поезіях Шевченка, розвивати патріотизм, виховувати почуття гордості за Україну, її талановитий і волелюбний народ.

Хід виховної години

Організаційний момент.

В добрий день і в добрий час
Ми зібралися із вами
Тихо надворі, ні вітру, ні хмар,
Ані шелесне верба височенька
Наш клас має «Кобзар»
І вголос читає Шевченка.

Вчитель:

Т.Г. Шевченко – це вічний вогонь, що ніколи не згасне в серцях нашого народу. Його творчість – це святиня, якою дорожить і гордиться український народ. Ми, нащадки, будемо завжди берегти у своєму серці, той вогник любові до Вітчизни, який запалив поет своїми безсмертними творами.

Нашу виховну годину ми присвячуємо великому поетові і художнику Т.Г. Шевченку.

Девіз: «Хто не шанує видатних людей свого народу, той сам не вартий пошани».

1-й учень:

Бог і Біблія у хаті,
І Шевченко, і Буквар,-
Той духовно вже багатий,
Хто береться за «Кобзар».

2-й учень

Ген за рікою синіє гора,
В небі веселка розквітла казкова,
Ніжно вплітається в гомін Дніпра
Добре і щире Шевченкове слово.

3-й учень

І став для нас Шевченко заповітом,
Безсмертним, як саме людське життя.
Ми будемо славить перед цілим світом
Живе і святе Шевченкове ім'я!

4-й учень

Благословен той день і час,
Коли прослалась килимами
Земля, яку сходив Тарас
Малими босими ногами,
Земля, яку скропив Тарас
Дрібними росами – сльозами.

Біографія поета.

1-й учень

Народився Т.Г.Шевченко 9-го березня 1814 року в селі Моринці на Черкащині у сім'ї кріпаків. З дитинства був допитливий, любив малювати і співати. Тарасові дуже хотілося вчитися і він навчався у шкільного дяка. Потім хлопець знайшов собі нового вчителя – маляра. Але незабаром Тараса приставили козачком до пана.

2-й учень

Нехтуючи заборону, Тарас таємно перемальовував картини зі стін панського палацу. За це його одного разу дуже покарали, але й помітили неабиякі здібності кріпака. Тараса віддали до майстра вчитися малювати.

3-й учень

У 24 роки друзі викупили Тараса з кріпацтва. Він завзято взявся за науку і незабаром став освіченою людиною. Друзі-земляки посприяли виходу друком першої книги його віршів – «Кобзаря».

4-й учень

Поезія Шевченка не просто зачаровувала, вона була прагненням до волі. Тому поет був небезпечним для царського уряду, його було заслано рядовим солдатом на довгих 10 років із заборону писати і малювати.

5-й учень

З-поміж небагатьох видань Тараса Шевченка особливе місце посідає остання його книжка – «Буквар», складена із краших зразків фольклору та частково з власних творів. Ця книжка була першою дитячою читанкою в Україні. 10 тисяч примірників книги було видано власним коштом поета.

6-й учень

Шевченкові поезії «Маленькій Мар'янці», «Мені тринадцятий минало», «І золотої і дорогої» та багато інших стали улюбленими творами багатьох поколінь дітей. Мріяв поет написати інші книги, але передчасна смерть не дала йому можливості здійснити свої плани.

7-й учень

Помер Тарас Шевченко 10 березня 1861 року. Його поховали в Санкт-Петербурзі. Але в травні 1861 року тіло Великого Кобзаря було перевезено в Україну. Як заповідав поет, його могила на Чернечій горі (нині Тарасовій) під Каневом.

Вікторина

1. Як називається село, де минули дитячі роки Шевченка? (Кирилівка)
2. У якому віці Тарас залишився сиротою? (В 11 років)
3. Як звати батька Тараса? (Григорій)
4. Яку рослину дуже часто у своїх віршах згадував Шевченко? (Калину)
5. Скільки дітей було у родині Шевченків? (6)
6. Як називається туристичний маршрут, до якого увійшло село Моринці? («Золота підкова Черкащини»)

Творча робота над прислів'ями

(Скласти прислів'я і пояснити його значення).

Шевченкові твори сяють, мов ... / увесь світ.

Тарасів «Заповіт» облетів ... / зорі.

Шевченко дужий не силою, а ... / великий дар.

Шевченків «Кобзар» - то для народу ... / словом мудрий.

Гра «Яким був Шевченко?»

(Підберіть прикметники, які характеризують поета).

Ш – шанований, шляхетний

Е – ерудований

В – волелюбний, впевнений

Ч – чесний, чуйний

Е – енергійний

Н – наполегливий, надійний

К – культурний

О – обдарований

Є люди, як свічки,-

Згоряють, відходять у небуття.

Є люди, як зірки,-

Горять і світять все життя.

Сценка «Тарасик і матуся»

Хлопчик: Матуся, а правда, що небо на залізних стовпах держиться?

Мати: Так, мій синочку, правда. (сідає, хлопчик біля неї, кладе голову на коліна, вона співає «Колискову»).

Хлопчик: А чому так багато зірок на небі?

Мати: Це коли людина на світ приходить, Бог свічку запалює, і горить та свічка поки людина не вмере. А як помре, свічка гасне, зірочка падає. Бачив?

Хлопчик: Бачив, матусю, бачив... Матуся, а чому одні ясні, великі, а інші ледь видно?

Мати: Бо коли людина зла, заздрісна, скупа, її свічка ледь-ледь тліє. А коли добра, любить людей, робить їм добро, тоді свічечка такої людини світить ясно і світло.

Хлопчик: Матуся, я буду добрим. Я хочу, щоб моя свічечка світила найясніше.

Мати: Старайся, мій синку!

Бесіда.

Чи збулася мрія Тарасика?

Яким був хлопчик у дитинстві?

Чому свічечка Тараса горіла найясніше?

Що зробив Шевченко для свого народу?

Гра «Закінч речення».

1. Тарас Шевченко народився у... (селі Моринці).
2. Батьки Шевченка були ... (кріпаками).
3. Найпопулярніша книга поета ... («Кобзар»).
4. Поет перебував 10 років на ... (засланні).
5. Гора де поховано Кобзаря має назву ... (Чернеча).

Конкурс читців-декламаторів. (Учні декламують вірші Шевченка).

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.
Пишається калинонька,

Явір молодіє,
А кругом їх верболози
Й лози зеленіють.
Тече вода із-за гаю
Та попід горою.
Хлюпошуться качаточка
Поміж осокою.
А качечка впливає
З качуром за ними,
Ловить ряску, розмовляє
З дітками своїми.
Тече вода край города.
Вода ставом стала.
Прийшло дівча воду брати,
Брало, заспівало.
Вийшли з хати батько й мати
В садок погуляти,
Порадितись, кого б то їм
Своїм зятем звати?

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.
Сім'я вечеря коло хати,
Вечірня зіронька встає.
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.
Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх;
Сама заснула коло їх.
Затихло все, тільки дівчата
Та соловейко не затих.

Заповіт

Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Україні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отоді я
І лани і гори —

Все покину, і полину
До самого Бога
Молитися... а до того
Я не знаю Бога.
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

Дивлюсь, аж світає
Дивлюся, аж світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає.

Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють,
Між ярами над ставами
Верби зеленіють.

Сади рясні похилились,
Тополі по волі
Стоять собі, мов сторожа,
Розмовляють з полем.

І все то те, вся країна
Повита красою,
Зеленіє, вмивається
Дрібною росою.

Виконання учнями пісні «Зацвіла в долині червона калина»

Вчитель:

Тарас Шевченко прожив лише 47 років: з них — 24 у рабстві, 10 у солдатах на засланні, а залишок життя – під пильним наглядом поліції. Його справедливо називають Кобзарем. Любов народу до Шевченка безмежна. В українській оселі поряд з образами висить його портрет. Йому зведено понад 800 пам'ятників на всіх континентах, а твори перекладено 140 мовами світу.

Джерело:

http://teacher.at.ua/publ/taras_grigorovich_shevchenko_spivec_ukrajinskogo_narodu/20-1-0-18016

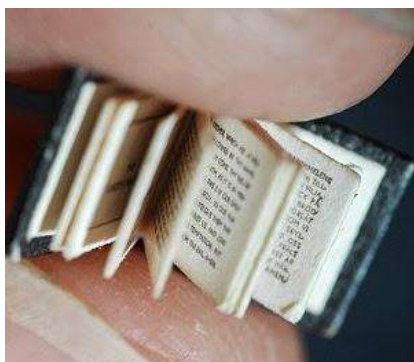
7. Афоризми Тараса Шевченка

- ❖ Караюсь, мучуся, але не каюсь.
- ❖ Ми просто йшли, у нас нема зерна неправди за собою.
- ❖ У всякого своя доля і свій шлях широкий.

- ❖ Борітеся — поборете, вам Бог помагає.
- ❖ Тяжко в світі жить, як нікого не любить.
- ❖ Не вмирає душа наша, не вмирає воля.
- ❖ Бо де нема святої волі, не буде там добра ніколи.
- ❖ Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя.
- ❖ Все йде, все минає.
- ❖ Раз добром налите серце вік не прохолоне.
- ❖ Все од Бога. Од Бога все.
- ❖ Жива правда у Господа Бога.
- ❖ Будем жить, людей любить, Святого Господа хвалить.
- ❖ Моліться Богові одному, моліться правді на землі.
- ❖ Бо хто матір забуває, того Бог карає.
- ❖ Нічого кращого немає, як тая мати молодая з своїм дитяточком малим...
- ❖ Кращого немає нічого в Бога, як Дніпро та наша славная країна.
- ❖ Возвеличу малих отих рабів німих! Я на сторожі коло їх поставлю слово.
- ❖ Великих слов велику силу — і більш нічого.

Джерело: <http://ukrlit.vn.ua/lib/shevchenko/7ccir.html>

8. Цікаві факти про **БЕЗСМЕРТНИЙ «КОБЗАР»**

Найменша у світі книга має назву «Кобзар» Т. Шевченка. Її площа — 0,6 кв. мм. Вона майже у 19 разів менша від найменшої японської книги.

Виготовлена вона з пелюсток безсмертника: обкладинка із портретом Т. Шевченка та зображенням хати, де він народився і 12 сторінок, зшита павутинкою. Сторінки настільки тонкі, що перегортати їх можна лише кінчиком загостреної людської волосинки.

Створена книжка українським майстром Миколою Сядристим.

Джерело: http://uahistory.com/topics/events/present_time/4346

9. Ключові слова

Тарас Шевченко